

مقدمه الله - UTHAYMIIN :SHEIKH SWALEH AL MWANDISHI

رساله في سجود الله

Risala kuhusu sijda ya kusahau

محافظة الله :UST ABUU HALIMA ARAFA'AT MFASIRI

YALIYOMO

UTANGULIZI WA MHAKIKI	3
UTANGULIZI WA MFASIRI	4
UTANGULIZI WA MUANDISHI	5
SABABU YA KWANZA: KUZIDISHA KATIKA SWALA.....	6
MFANO.....	7
DALILI YAKE.....	7
KUTOA SALAMU KABLA YA KUTIMIZA SWALA.....	8
DALILI YAKE	8
SABABU YA PILI: KUPUNGUZA KATIKA SWALA.....	10
i. KUPUNGUZA NGUZO.....	10
MFANO WA KWANZA	11
MFANO WA PILI.....	11
ii. KUPUNGUZA JAMBO LA WAJIBU	12
MFANO.....	13
DALILI YAKE:	13
SABABU YA TATU: KUPATA SHAKA KATIKA SWALA	14
SHAKA NDANI YA SWALA HAIEPUKANI NA HALI	
MBILI.....	14
HALI YA KWANZA:.....	14
HALI YA PILI	15
MIONGONI MWA MIFANO YA (KUPATWA NA)	
SHAKA.....	16
FAIDA	17
MFANO.....	17
SIJDA YA KUSAHAU KWA MAAMUMA:	18
MFANO WAKE	18

MFANO WAKE	19
MFANO MWINGINE.....	19
UFUPISHO.....	20
SEHEMU ZA KULETA SIJDA YA KUSAHAU KABLA YA SALAMU	20
SEHEMU ZA KULETA SIJDA YA KUSAHAU BAADA YA SALAMU.....	20
MASWALI MUHIMU YANAYOHUSIANA NA SIJDA YA KUSAHAU NA MAJIBU YAKE.....	22
Swali la kwanza:	23
Swali la Pili	24
Swali la tatu	25
Swali la Nne.....	26
Swali la Tano.....	27
Swali la sita.....	28
Swali la saba	28
Swali la nane.....	30
Swali la tisa.....	30
Swali la kumi.....	30
Swali la kumi na moja	31
Swali la kumi na mbili	32
Swali la kumi na tatu	33

UTANGULIZI WA MHAKIKI

Kila sifa njema zinamstahiki Allah Mola wa viumbe wote, na Swala na Salamu zimundee Mtume wetu Muhammad, Jamaa zake na Maswahaba wake.

Sijda ya kusahau ni katika mambo ya wajibu katika swala, na si jambo la sunnah, ni lazima mtu asujudu sijda mbili za kusahau atakapo fanya moja katika yanayowajibisha sijda hizo.

Sheikh Muhammad ibn Swaleh Al-Uthaymiin (Allah amrehemu) ameandika Risala fupi ambayo ni nzuri sana katika kuelezea swala zima la sijda ya kusahau, wajibu wake na sehemu gani mwenye kuswali anatakiwa asujudi baada au kabla ya kutoa salamu.

ABU HALIMA ARAFAT amesimamia vizuri sana kutafsiri Risala hiyo kwa lugha nyepesi ya Kiswahili pamoja na kutafsiri kwa mifano mingi yenye kuweka wazi masuala hayo ya sijda ya kusahau.

Ni juu yetu **MAIMAMU NA MAAMUMA** kuyajua yote yaliyo ndani ya Risala hii ili kusahihisha makosa yanayotokea kwa watu wengi.

**ALLAAH AMLIPE KILA LA KHERI ABU HALIMA KWA KUTAFSIRI
RISALA HII MUHIMU KWA LUGHA YA KISWAHILI.**

**ABU HASHIM ABDUL QADIR BIN HASHIM AL MUSAAWA
5/SHAWWAAL/1437 H – 11/7/2016 M
MOMBASA-KENYA.**

UTANGULIZI WA MFASIRI

Kila sifa njema ni anastahiki Allaah Ta'laa, swala na salamu zimfikie Nabii wetu Muhammad, Jamaa zake, Maswahaba na mwenye kuwafutia wema mpaka siku ya Kiama.

Kwa Taufiq ya Allaah na Fadhila zake tumekamilisha kuitafsiri risala hii kuhusu **(SIJDA YA KUSAHAU)** iliyoandikwa na sheikh Muhammad Ibn Swaleh Al-Uthaymin رَحْمَةُ اللهِ

Hakika hukumu za Sijda ya kusahau ni jambo lisilo budi kwa muislamu kulijua ili aweze kusawazisha mapungufu yaliyo jitokeza katika swala yake, kwa **KUZIDISHA, KUPUNGUZA AU KUTIA SHAKA**, na kutofahamu jambo hili ni sababu ya kupatikana mapungufu mengi katika swala ya mtu bila yeye kujua, na huenda akajua mapungufu hayo lakini asijue namna gani ya kusawazisha, hatimaye ni kubatilika au kupungua ujira wa swala yake.

Kwa hiyo risala hii yenye kurasa chache na yenye faida nyingi, sheikh Ibn Uthaymin (Allaah amrehemu) amejitahidi kubainisha hukumu mbalimbali zinazohusiana na kusahau ndani ya swala na nini afanye mtu ili aunge mapungufu yaliyo jitokeza katika swala yake.

Mwisho namshukuru sheikh Abu Hashim na Abul Fadhli (Allaah awahifadhi) kwa kuipitia na kusahihisha pale nilipokosea mpaka kukamilisha kazi yangu hii.

- Nimetaja mwisho wake baadhi na maswali na majibu yake kutoka kwenye kitabu **[TAISIYRUL QAWIYYIL MATIIN FIT TA'LIQ 'ALAA RISAALAT FII SUJUUDI SSAHWI LIL-'ALLAAMA IBN UTHAYMIIN]**, cha sheikh Salim Baa-Mahriz (Allaah amhifadhi) kuhusiana na maudhui hii.

UTANGULIZI WA MUANDISHI

Kila sifa njema ni za Allaah Mola mlezi wa viumbe na swala na salamu zimfikie Nabii wetu Muhammad ambaye amefikisha ujumbe kwa uwazi, Jamaa zake, Maswahaba na mwenye kuwafutia kwa wema mpaka siku ya kiamaa.

Ama baada ya hayo:

Kwa hakika watu wengi hawajui hukumu nyingi za sijda ya kusahau katika swala:

1. Kuna wenye kuacha kusujudu katika mahali pa wajibu.
2. Na wenye kusujudu katika isiyokuwa sehemu yake.
3. Na kuna wanaosujudu kabla ya kutoa salamu, ijapokuwa sehemu yake ni baada ya salamu.
4. Na wanaosujudu baada ya salamu hata kama mahala pake ni kabla ya salamu.

Kwa ajili hiyo kufahamu hukumu zake ni muhimu sana, hasa hasa maimamu ambao watu wanawafuata, na wamebeba jukumu katika kufuata yaliyowekwa na sheria katika swala zao ambazo wanawaswalisha watu.

Nikaona niwaandikie ndugu zangu baadhi ya hukumu zinazohusu mlango huu, hali ya kutaraji kwa Allaah awanufaishe kwayo waja wake waumini.

Ninasema hali ya kumtaka msaada Allaah Ta'alaa na kumuomba yeye aniwafikishe katika usawa na kupatia.

Nini maana ya Sijda ya kusahau?

Sijda ya kusahau¹ ni: Sijda mbili anazosujudu mwenye kuswali kwa ajili ya kuunga mapungufu yaliyojitokeza katika swala yake kwa ajili ya kusahau, na sababu zake ni tatu:

1- Kuzidisha.

2- Kupunguza.

3- Kutia shaka.

SABABU YA KWANZA: KUZIDISHA KATIKA SWALA:

Endapo mwenye kuswali amezidisha katika swala yake Kisimamo, Kikao, Rukuu au Sijda hali ya kukusudia, swala yake imebatilika, na kama amecha kwa kusahau na hakukumbuka mpaka alipomaliza swala, (basi) hakuna juu yake ila kuleta sijda ya kusahau tu na swala yake ni sahihi, na akikumbuka wakati wa kulifanya jambo hilo ni wajibu aliache, kisha ataleta sijda ya kusahau (baada ya kutoa salamu), na swala yake itakuwa ni sahihi².

---

¹- Hukumu yake ni wajibu kwa kauli ya Mtume (**Swala na Salamu Zimfikie**), na ndio kauli ya wengi katika maulamaa, na wala si wajibu ikiwa umeacha jambo la sunnah, Na pia ni wajibu kuleta sijda ya kusahau ikiwa umeacha jambo la wajibu katika swala ya sunnah.

²- Lakini endapo amesahau halafu akaleta dhikri miongoni mwa dhikri za swala katika isiyokuwa sehemu yake hali ya kusahau mfano akasema: (**Subhaana Rabbiyal 'Adhiim**) katika sijda, halafu akakumbuka akaleta dhikri yake (**Subhaana Rabbiyal 'Aalaa**) basi kuleta sijda ya kusahau kwake ni sunnah na wala si wajibu.

MFANO:

Endapo mtu ameswali swala ya Adhuhuri rakaa tano na hakukumbuka kwamba amezidisha isipokuwa wakati wa Tashah-hud, basi atakamilisha Tashah-hud (Tahiyyaat) yake na atatoa salamu, kisha atasujudu sijda ya kusahau, na akitoikumbuka ziada hiyo ila baada ya kutoa salamu atasujudu sijda ya kusahau na atatoa (tena) salamu, na kama amekumbuka kwamba amezidisha na hali ya kuwa yuko rakaa ya tano itamlazimu (muda huo huo) akae chini asome tashah-hud na atoe salamu, kisha asujudu sijda za kusahau halafu atoe tena salamu.

DALILI YAKE:

Kutoka kwa Abdullaahi Bin Masoud (Allaah amridhie) kwamba Mtume (Swala na Salamu Zimfikie) aliswalisha swala ya Adhuhuri rakaa tano, akaulizwa: Je kimezidishwa kitu katika swala? Akasema: **[kitu gani?]** wakasema: umeswali rakaa tano, akasujudu sijda mbili baada ya kuwa ameshatoa salamu³, na riwaya nyingine inasema: alikunja miguu yake akaelekea upande wa kibla na akasujudu sijda mbili kisha akatoa salamu⁴.

---

³- Bukhari: (404, 401, 1227), na Muslim: (91 na 572).

⁴- Abu Daud: (2019, 1020), Tirmidh: (392), Nasaai: (1242, 1243) na Ibn Maajah: (1211).

KUTOA SALAMU KABLA YA KUTIMIZA SWALA:

Kutoa salamu kabla ya swala kukamilika ni miongoni mwa ziada katika swala⁵. Akiwa mwenye kuswali ametoa salamu kabla ya kukamilisha swala yake kwa makusudi swala yake imebatilika. Na kama amesahau na hakukumbuka ila baada ya kupita muda mrefu, atairudia swala yake upya, lakini akikumbuka baada ya muda mfupi kiasi cha dakika mbili au tatu⁶ atarudi kukamilisha swala yake na atatoa salamu, kisha atasujudu sijda ya kusahau na atatoa tena salamu.

DALILI YAKE:

Amepokea Abu Hurayra (Allaah amridhie) ya kwamba Mtume (Swala na Salamu Zimfikie) aliswalisha swala ya adhuhuri au alasiri akatoa salamu katika rakaa ya pili, wakatoka nje ya msikiti watu wenye haraka sana huku wanasema: Swala imepunguzwa, Mtume (Swala na Salamu Zimfikie) akaenda kwenye ubao⁷ akaegemea kana kwamba ni mwenye kuchukia, akasimama bwana mmoja akasema: Ewe Mtume wa Allaah, je umesahau au swala imepunguzwa? Mtume (Swala na Salamu Zimfikie) akasema: **[Sijasahau wala haijapunguzwa]**, Akasema: umesahau, kisha Mtume (Swala na Salamu Zimfikie) akawauliza maswahaba (wengine): **[Ni kweli yale anayosema?]**, wakajibu: Ndio, akapita mbele, akakamilisha swala yake na akatoa salamu kisha akasujudu sijda ya kusahau na akatoa

---

⁵- Kwa sababu atakuwa ametoa salamu mbili ndani ya swala moja.

⁶- Hakuna dalili iliyotaja kiasi cha muda, kwa hiyo marejeo ni kwenye Ada.

⁷- Kipande cha mbao kilicho katika upande wa kibla wa msikiti.

tena salamu⁸. Na kama imamu ametoa salamu kabla ya kukamilisha swala yake (kwa kusahau) na kuna katika Maamuma ambao wamepitwa na baadhi (ya raaka moja au zaidi) katika swala hiyo, (na baada ya salamu ya Imam) walisimama ili kukamilisha rakaa zilizowapita, lakini imamu akakumbuka kwamba kuna mapungufu katika swala yake akasimama ili kukamilisha, basi Maamuma hao wana hiyari baina ya kuendelea kulipa rakaa zilizowapita halafu wasujudu sijda ya kusahau (baada ya salamu), au kurudi kumfuata imamu wao, na atakatoa salamu imamu watasimama ili kukamilisha rakaa zilizowapita halafu wataleta sijda ya kusahau baada ya salamu, lakini kurudi kumfuata imamu ndio bora zaidi.

---

⁸- Bukhari: (482, 714, 715, 1226) na Muslim: (97, 593).

SABABU YA PILI: KUPUNGUZA KATIKA SWALA:

i. KUPUNGUZA NGUZO⁹:

Akiwa mwenye kuswali ameacha nguzo katika swala yake mfano Takbiratul ihraam (Takbira ya kuhirimia) hana swala, ni sawa ameacha kwa makusudi au kusahau; kwa sababu hajaingia katika swala, pia swala yake itabatilika kwa kuacha nguzo isiyokuwa Takbira ya kuhirimia kwa makusudi, lakini kama ameacha kwa kusahau halafu akakumbuka kwenye rakaa inayofuata sehemu mfano wa ile (aliyosahau katika rakaa iliyopita), basi rakaa hiyo hatoizingatia na hiyo rakaa ya pili ataifanya kuwa ndio rakaa ya kwanza, na kama hajafika sehemu mfano wa ile (katika rakaa inayofuata) basi atarudi kuitekeleza nguzo ambayo ameisahau pamoja na kufuatishia yaliyo baada yake, na katika hali mbili hizi ni wajibu asujudu sijda ya kusahau baada ya salamu.

---

⁹- Nguzo za swala ni kumi na nne:

- 1. Kusimama katika swala ya faradhi kwa mwenye kuweza.**
- 2. Takbira ya kuhirimia (Allaahu Akbar: اللهُ أَكْبَرُ).**
- 3. Kusoma Surat Al-Faatiha katika kila rakaa.**
- 4. Kurukuu.**
- 5. I'tidaal (kunyanyuka kutoka kwenye rukuu).**
- 6. Kusujudu.**
- 7. Kunyanyuka kutoka katika Sijda.**
- 8. Kikao baina ya sijda mbili.**
- 9. Kikao cha Tashah-hud ya mwisho.**
- 10. Kusoma tashah-hud ya mwisho.**
- 11. Kumswalia Mtume (Swala na Salamu Zimfikie) .**
- 12. Kutoa salamu.**
- 13. Kutulizana kwenye kila nguzo.**
- 14. Kupangilia: kuleta nguzo kwa mpangilio wake, mfano: asitangulize Sijda kabla Rukuu.**

MFANO WA KWANZA:

Mtu amesahau kuleta sijda ya pili katika rakaa ya kwanza akakumbuka akiwa katika kikao baina ya sijda mbili katika rakaa ya pili, basi ataiacha ile rakaa ya kwanza na rakaa ya hii pili itakaa sehemu yake, kisha atakamilisha swala yake na atatoa salamu halafu ataleta sijda ya kusahau na atatoa tena salamu.

MFANO WA PILI:

Mtu amesahau kusujudu sijda ya pili na kukaa baina ya sijda mbili katika rakaa ya kwanza, kisha akakumbuka baada ya kunyanyuka kutoka kwenye rukuu ya rakaa ya pili, atarudi chini kukaa (bila Takbira) na atasujudu, kisha atakamilisha swala yake na atatoa salamu kisha atasujudu sijda ya kusahau na atatoa tena salamu¹⁰.

---

¹⁰- Lakini akisahau nguzo halafu akakumbuka baada ya kumaliza swala wanasema Maulamaa ikiwa amesahau katika isiyokuwa rakaa y mwisho basi ataleta rakaa kamili, na kama alisahau nguzo katika rakaa ya mwisho hatoleta rakaa kamili bali ataleta nguzo hiyo pamoja na yaliyo baada yake.

ii. KUPUNGUZA JAMBO LA WAJIBU¹¹ KATIKA SWALA:

Endapo mwenye kuswali ameacha moja ya wajibu katika swala yake kwa makusudi swala yake imebatilika. Na akiacha kwa kusahau kisha akakumbuka kabla ya kuondoka sehemu ya (jambo) hilo atalifanya na hatoleta sijda ya kusahau. Na akikumbuka baada ya kuondoka sehemu yake na kabla ya kufika kwenye nguzo inayofuata¹² atarudi kisha atalitekeleza, kisha atakamilisha swala yake na atatoa salamu, (kisha atasujudu sijda ya kusahau na atatoa tena salamu). Lakini akikumbuka baada ya kufika kwenye nguzo inayofuata hatorudi, ataendelea na swala yake na atasujudu sijda ya kusahau kabla ya kutoa salamu.

---

¹¹- Wajibu ni jambo la lazima ambalo hubatilika swala kwa kuliacha kwa makusudi, na ukiliacha kwa kusahau au kutojua swala yako ni sahihi, lakini ukiacha kwa kusahau utawajibika kuleta sijda mbili za kusahau, na wajibu za swala ni nane:

1. Takbira zote isipokuwa takbira ya kuhirimia.
2. Kusema: [Subhaana Rabbiyal A'dhiim (wabihamdihi)] mara moja kwenye rukuu.
3. Kusema: [Subhaana Rabbiyal A'laa (wabihamdihi)] mara moja kwenye sijda.
4. Kusema: [Samiallaahu liman hamidah] (imamu, maamuma na mwenye kuswali peke.
5. Kusema: [Rabbanaa (wa) lakal hamdu], ukisimama kutoka kwenye rukuu.
6. Kusema: [Rabbigh'fir-liy] mara mbili, wakati wa kukaa baina ya sijda mbili.
7. Kikao cha Tashah-hud ya kwanza.
8. Kusoma Tashah-hud ya kwanza.

¹²- Nguzo inayofuata baada ya jambo hilo ambalo amelisahau.

MFANO:

Akiwa mtu amenyanyuka kwenda rakaa ya tatu baada ya sijda ya pili ya rakaa ya pili, hali ya kuwa amesahau kukaa Tashah-hud ya kwanza, halafu akakumbuka akiwa bado yupo chini (kabla ya kuinuka), itampasa asome Tashah-hud kisha akamilishe swala yake na hatoleta sijda ya kusahau. Na akikumbuka kabla hajasimama sawa sawa atarudi kukaa na atasoma Tashah-hud, kisha atakamilisha swala yake na atatoa salamu, kisha ataleta sijda ya kusahau (baada ya salamu) na atatoa tena salamu. Na endapo amekumbuka baada ya kusimama sawa sawa hatorudi kwenye Tashah-hud bali atakamilisha swala yake na atasujudu sijda ya kusahau kabla ya salamu.

DALILI YAKE:

Hadithi ya Abdullaahi Bin Buhaynah (Allaah amridhie) kwamba Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) aliwaswalisha swala ya adhuhuri akasimama katika rakaa ya pili (kwenda rakaa ya tatu) bila kukaa (Tashah-hud ya kwanza) na watu wakasimama pamoja naye, na alipomaliza swala yake wakati watu wanasubiri atoe salamu (punde) akaleta takbira akiwa amekaa na akasujudu sijda mbili (za kusahau) kabla ya kutoa salamu¹³.

---

¹³- Bukhari: (829, 1224, 225), na Muslim: (85).

SABABU YA TATU: KUPATA SHAKA KATIKA SWALA:

- Shaka ni: kutokuwa na uhakika baina ya mambo mawili ni lipi limetokea.

Shaka katika ibada haizingatiwi katika sehemu tatu:

- 1- Itakapokuwa shaka ni kwa dhana tu, hana uhakika kama vile wasiwasi mwingi.
- 2- Ikiwa shaka imekithiri kwa mtu kiasi ambacho hafanyi ibada yoyote isipokuwa anapata shaka (wasiwasi).
- 3- Akiwa amepata shaka baada ya kumaliza ibada, haizingatiwi muda wa kuwa hana uhakika.

MFANO WAKE:

Akiwa mtu ameswali adhuhuri na alipomaliza swala yake akapata wasiwasi je ameswali rakaa tatu au nne, (katika hali hiyo) shaka haizingatiwi, isipokuwa akipata uhakika kwamba ameswali rakaa tatu atakamilisha swala yake ikiwa haujapita muda mrefu na atatoa salamu, halafu atasujudu sijda ya kusahau na atatoa salamu, na kama hakukumbuka ila baada ya kupita muda mrefu atairudia tena swala yake.

SHAKA NDANI YA SWALA HAIEPUKANI NA HALI MBILI:

HALI YA KWANZA: (Akiwa amepata shaka) kati ya mambo mawili halafu moja wapo likapata nguvu zaidi katika dhana yake atalifanyia kazi hilo, halafu atakamilisha swala yake na atatoa salamu, kisha atasujudu sijda ya kusahau na atatoa tena salamu.

MFANO:

Mtu anaswali swala ya Adhuhuri halafu akapata shaka katika rakaa ni ya pili au ya tatu? Kisha ikapata nguvu (dhana) yake kuwa hiyo ni rakaa ya tatu, (basi) ataijaalia kuwa ni rakaa ya tatu, kwa hiyo ataleta rakaa moja nyingine (ya nne) na atatoa salamu, kisha atasujudu sijda ya kusahau na atatoa tena salamu.

DALILI YAKE:

Amepokea Abdullaahi Bin Masoud (Allaah amridhie) kwamba Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) amesema: **[Akipata shaka moja wenu katika swala na atafute usahihi, kisha akamilishe swala yake na atoe salamu, kisha asujudu sijda mbili (kwa ajili ya kusahau)]¹⁴.** Hili ni tamko la Bukhari (Allaah amrehemu).

HALI YA PILI:

Na kama hakuna lililopata nguvu katika dhana yake kati ya mambo hayo mawili basi ajengee juu ya yakini, nayo ni (kurudi) kwenye idadi chache, halafu akamilishe swala yake kisha asujudu sijda ya kusahau kabla ya kutoa salamu.

MFANO:

Mtu anaswali swala ya Al-asri akapata shaka katika rakaa je ni ya pili au ya tatu, na hakuna lenye nguvu kwenye dhana yake (hajui ni rakaa ya ngapi), basi ataijaalia kuwa ni rakaa ya pili, atakaa Tashah-hud ya kwanza halafu atakamilisha rakaa mbili kisha atasujudu sijda ya kusahau (kabla ya salamu) kisha atatoa salamu.

---

¹⁴- Bukhari: (401), Muslim: (89).

DALILI YAKE:

Kutoka kwa Abu Said Al Khudriy (Allaah amridhie) kwamba Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) amesema: **[Akipata shaka mmoja wenu katika swala yake na akawa hajui ni rakaa ngapi ameswali, tatu au nne? Basi aiache shaka na ajengee kwenye yakini, kisha asujudu sijda mbili kabla ya kutoa salamu, kama atakuwa ameswali rakaa tano (basi sijda hiyo) itamsawazishia swala yake, na kama alitimiza rakaa nne itakuwa ni kwa ajili ya kumchukiza shetani¹⁵].**

MIONGONI MWA MIFANO YA (KUPATWA NA) SHAKA:

Akiwa mtu ameingia msikitini akamkuta imamu amerukuu, basi apige Takbira ya kuhirimia hali ya kuwa amesimama sawa sawa kisha ndio arukuu, na wakati huo haepukani na moja kati hali tatu:

Hali ya kwanza: Kuwa na hakika kwamba alimdiriki imamu katika rukuu kabla hajanyanyuka, kwa hiyo atakuwa ameidiriki rakaa, na hatosoma surat Al-Faatiha.

Hali ya pili: Kuwa na hakika kwamba imamu alinyanyuka kabla hajamdiriki, kwa hiyo atakuwa ameikosa rakaa hiyo.

Hali ya tatu: Kuwa na shaka je alimdiriki imamu kwenye rukuu au imamu alinyanyuka kabla ya kumdiriki? Hapo atalifanya lile lenye nguvu katika dhana yake halafu atakamilisha swala yake na atatoa salamu, kisha ataleta sijda ya kusahau na atatoa salamu.

Lakini kama alianza na imamu tangu mwanzo wa swala yake hataleta sijda ya kusahau. Na ikiwa hakuna lililopata nguvu katika dhana yake basi atarudi kwenye yakini (kuwa

---

¹⁵- Muslim: (88).

rakaa hiyo ameikosa), kwa hiyo (imamu akitoa salamu) atakamilsha swala yake halafu ataleta sijda ya kusahau kabla ya salamu kisha ndio atoe salamu.

FAIDA:

Mtu amepata shaka katika swala yake halafu akarudi kwenye yakini au akafanyia kazi lililopata nguvu kwenye dhana yake kwa kuzingatia ufafanuzi uliotangulia, kisha akabainikiwa kwamba lile alilofanya ni sawa hakuna ziada wala mapungufu yoyote katika swala yake, basi kwa madhehebu ya Hambal hakuna sijda ya kusahau, kwani sababu yenye kupelekea kwenye sijda ya kusahau ambayo ni shaka haipo tena. **Na imesemwa:** Ataleta sijda ya kusahau kwa ajili ya kumchukiza shetani kwa kauli ya Mtume (Swala na Salamu Zimuendee): **[Na kama alitimiza rakaa nne (basi) zitakuwa ni kwa ajili ya kumchukiza shetani¹⁶]**. Na kwa sababu atakuwa ameswali baadhi ya rakaa katika swala yake hali akiwa na shaka, na hii ndio kauli ya sawa.

MFANO:

Akiwa mtu anaswali kisha akapata shaka katika rakaa, je ni ya pili au ya tatu? Na hakuna lililopata nguvu katika dhana yake, basi atafanya kuwa ni rakaa ya pili, na atatimiza swala yake, kisha ikambainikia kuwa hiyo ni rakaa ya pili kiuhalisia¹⁷, hapo hatoleta sijda (ya kusahau) kwa kauli iliyo mashuhuri katika madhehebu (ya Hambal), na itampasa juu yake kusujudu sijda ya kusahau kwa ile kauli ya pili ambayo tumeipa nguvu (tumeiunga mkono).

---

¹⁶- Bukhari namba: (401) na Muslim: (89).

¹⁷- Wakati alipopata shaka (rakaa ya pili au ya tatu) alirudi kwenye rakaa ya pili kwa kuifanyia kazi yakini yake, kisha shaka ikaondoka na akapata uhakika kwamba hiyo ni rakaa ya pili.

SIJDA YA KUSAHAU KWA MAAMUMA:

Akiwa imamu amesahau katika swala ni wajibu kwa maamuma kumfuata imamu wake katika sijda ya kusahau kwa kauli yake Mtume (Swala na Salamu Zimuendee): **[Hakika amefanywa imamu ili afuatwe, basi msimkhalifu]**, mpaka akafikia kusema: **[na anaposujudu nanyi msujudu¹⁸]**. Kwa hiyo inampasa maamuma amfuata imamu wake ni sawa imamu ameleta sijda ya kusahau kabla au baada ya salamu, ila akiwa amepitwa na baadhi ya rakaa (kisha imamu akasujudu baada ya salamu) hatomfuata, kwa sababu yeye atasimama ili kukamilisha rakaa zilizompita, basi atakamilisha swala yake na atatoa salamu, halafu ataleta sijda ya kusahau na atatoa tena salamu.

MFANO WAKE: Mtu amemdiriki imamu katika rakaa ya mwisho, kisha imamu akasujudu (sijda ya kusahau) baada ya salamu, yeye hatosujudu pamoja naye bali atanyanyuka kwa ajili ya kukamilisha rakaa zilizompita katika swala yake kisha atatoa salamu, halafu ataleta sijda ya kusahau baada ya salamu, na kama imamu hajasahau lakini maamuma ndiye aliyesahau hali ya kuwa alianza pamoja na imamamu wake hatoleta sijda ya kusahau, kwa sababu sijda yake inapelekea kwenye kumkhalifu imamu na kutomfuata ipasavyo, na kwa sababu Maswahaba waliacha kukaa tashah-hud ya kwanza wakati Mtume aliposahau wakasimama pamoja naye wala hawakukaa ili wasije kumkhalifu¹⁹.

---

¹⁸- Bukhari: (657) na Muslim: (412). Na katika Sunan ya Abu Daud (604) kuna ziada inayosema: **[na akisoma nyamazeni]**.

¹⁹- Na hilo ni endapo amesahau wajibu ama nguzo haibebwi na imamu.

Na kama hajaanza mwanzo pamoja na imamu halafu akasahau kitu katika swala yake ni sawa (amesahau) alipokuwa anaswalishwa au wakati aliposimama (peke yake) ili kukamilisha rakaa zilizompita ni wajibu wake kuleta sijda ya kusahau²⁰. Atakamilisha kile kilichompita katika swala yake na ataleta sijda ya kusahau kabla au baada ya salamu, kwa kuzingatia ufafanuzi uliotangulia.

MFANO WAKE:

Maamuma amesahau kusema: **[Subhaana Rabbiyal ‘adhiym]** katika rukuu na hakuna (rakaa) iliyompita katika swala, huyu hataleta sijda ya kusahau, na kama amepitwa na baadhi ya rakaa atakamilisha swala yake kisha ataleta sijda ya kusahau kabla ya salamu.

MFANO MWINGINE:

Maamuma anaswali adhuhuri wakati imamu aliposimama kwenda rakaa ya nne yeye alikaa (tashah’ud katika rakaa ya tatu) akidhania ni rakaa ya mwisho, alipojua kuwa imamu wake amesimama naye akasimama hali ya kuwa amemdiriki imamu tangu mwanzo wa swala yake, hataleta sijda ya kusahau. Na kama alipitwa na baadhi ya rakaa atasimama ili kukamilisha swala yake na atatoa salamu, halafu ataleta sijda ya kusahau na atatoa tena salamu. Sijda hii ni kwa sababu ya kile kikao alichozidisha wakati imamu aliposimama kwenda rakaa ya mwisho.

---

²⁰- Ni sawa amesahau nguzo au jambo la wajibu.

UFUPISHO:

Imetubainikia kutokana na yale yaliyo tangulia kwamba sijda ya kusahau inakuwa ni kabla ya kutoa salamu na mara nyingine ni baada ya kutoa salamu.

SEHEMU ZA KULETA SIJDA YA KUSAHAU KABLA YA SALAMU:

- 1- Atasujudu kabla ya salamu endapo amepunguza kitu katika swala, kwa hadithi ya Abdullaahi ibn Buhaynah (Allaah amridhie) kwamba Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) alileta sijda ya kusahau kabla ya salamu wakati alipoacha tashah-hud ya kwanza. Na imetangulia kutajwa hadithi hii kwa tamko lake.
- 2- Na akiwa amepata shaka ambayo hakuna kilichopata nguvu katika dhana yake kati ya mambo mawili, kwa hadithi ya Abu Said Al-Khudry (Allaah amridhie) kuhusu mtu aliyepata shaka akawa hajui hiyo ni rakaa ya tatu au ya nne?

SEHEMU ZA KULETA SIJDA YA KUSAHAU BAADA YA SALAMU:

Endapo amezidisha: kwa hadithi ya Abdullaahi ibn Masoud (Allaah amridhie) wakati Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) aliposwalisha rakaa tano na alipoambiwa akasujudu sijda mbili kisha akatoa salamu, na hakubainisha kwamba kusujudu kwake baada ya salamu ni kwa sababu hakujua kuwa amezidisha ila baada ya salamu. Kwa ufupi ukizidisha kitu katika swala utaleta sijda ya kusahau baada ya salamu, ni sawa alijua kabla au baada ya salamu.

MIONGONI MWA (SURA ZA) KUZIDISHA:

Imamu ametoa salamu kabla ya kutimiza swala yake kwa kusahau, kisha akakumbuka na akakamilisha, (kwa hiyo) atakuwa amezidisha salamu ya pili katika swala yake, ataleta sijda (ya kusahau) baada ya salamu kwa mujibu wa hadithi ya Abu Hurayrah (Allaah amridhie), wakati Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) alipotoa salamu katika rakaa ya pili ya swala ya Adhuhuri au Al-asri, na alipoambiwa alikamilisha swala na akatoa salamu, halafu akaleta tena sijda ya kusahau na akatoa tena salamu.

- 1- Na endapo sijda ya kusahau ni kwa sababu ya shaka ambayo jambo moja wapo lilipata nguvu, kwa hadithi ya Ibn Masoud (Allaah amridhie): Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) alimuamrisha yule aliyepata shaka katika swala yake atafute usahihi halafu atimize swala yake, kisha atoe salamu na alete sijda ya kusahau. Na ikitokea mtu amesahau mara mbili, mara moja sijda yake ni kabla ya salamu na nyingine ni baada ya salamu, wamesema Maulamaa: itapata nguvu ile ambayo (sijda yake) ni kabla ya salamu, kwa hiyo atasujudu kabla ya salamu.

MFANO:

Akiwa mtu anaswali adhuhuri akasimama kwenda rakaa ya tatu bila kusoma tashah-hud ya kwanza, halafu akakaa katika rakaa ya tatu akidhani kuwa ni rakaa ya pili, kisha akakumbuka kuwa hiyo ni ya tatu, atasimama kuswali rakaa ya nne na atasujudu sijda ya kusahau kabla ya salamu. Kwa hiyo mtu huyu ameacha tashah-hud ya kwanza ambayo sijda yake ni kabla ya salamu na amezidisha kikao kingine (kwa kukaa tashah-hud) katika rakaa ya tatu, na sijda yake ni baada ya salamu, kwa hiyo inapata nguvu sijda ambayo ni kabla ya salamu.

21/Ramadhani/1437^H – 25/6/2015^M,

Kila sifa njema anastahiki Allaah Ta'laa na Swala na Salamu Zimshukie Mtume wetu, Jamaa zake, Maswahaba na kila Mwenye kufuata mwenendo wao mpaka siku ya kiamaa.

Baada ya hayo: Makala hii fupi nimekusudia kutaja baadhi ya maswali na majibu yake kuhusiana na Sijda ya kusahau, kutokana na mahitajio yake kwenye jamii ya Waislamu hasa wenye kutekeleza nguzo ya swala tano, na haya nimeyachagua kutoka kwenye kitabu: **[TAYSIIRUL QAWIYYIL MATIIN FIT-TA'LIQ ALAA RISAALAT FII SUJUUDIS SAHWI LIL-ALLAAMA IBN UTHAYMIIN]** cha sheikh Salim Baa-Mahriz (Allaah amhifadhi).

Sheikh ameyataja mambo hayo kuanzia Uk. (63) mpaka Uk. (87, kwa ajili ya faida na umuhimu wake nikaona ipo haja kubwa ya kuongezea kwenye Risala yetu hii kwa sababu mambo hayo yanaafikiana na kile nilicho kusudia kuifidisha nafsi yangu na umma kwa jumla.

Kwa hiyo mwenye kuisoma Risala **[RISALAAT FII SUJUUDI SSAHWI]** na pia akasoma yale yaliyomo ndani ya kitabu cha Sheikh Baa Mahriz atabainikiwa na mengi yenye kuhusiana na Sijda ya kusahau, kwani ni jambo ambalo analihitajia kila Muislamu mwanamke na mwanaume. Kwa sababu hiyo nimeamua kufuatishia mwisho wa Risala hii hii kwa ajili ya kutimiza faida. Na Allaah ndiye mwenye kuafikisha.

Abu Halima Arafat
Markaz sheikhil Islaam Ibn Taymiyyah
Pongwe - Tanga.

Amesema Sheikh Baa Mahriz (Allaah amhifadhi): [Mwisho wa Risala hii yenye Baraka tutayataja baadhi ya mambo kwa ajili ya kutimiza hukumu za Sijda ya kusahau, (mambo) ambayo Sheikh (Ibn Uthaymiin) hakuyagusia katika Risala yake hiyo fupi, na kwa sababu ya kujikumbusha hukumu hizi na kuzidisha faida, na pia kutoa angalizo kwa hali mbalimbali za kusahau ambazo hupatikana mara nyingi katika swala, na anahitajia mwanafunzi kuzijua, basi tunasema kwa Taufiq ya Allaah:

Swali la kwanza: Ni ipi hukumu ya (mtu) ambaye imamu wake amesujudu kwa ajili ya kusahau na hali ya kuwa yeye ni Masbuuq?

Jawabu: Endapo mtu ameingia katika swala akiwa amepitwa na imamu wake rakaa moja au zaidi (atafanya ifuatavyo): Endapo imamu wake atasujudu kabla ya salamu basi atasujudu pamoja naye (kwa sababu yeye ni Maamuma wake) na pia atakapokamilisha kile kilichompita katika swala yake atasujudu tena, kwa sababu ile sijda aliyosujudu pamoja na imamu wake aliileta katika isiyo kuwa sehemu yake, kwa sababu sijda ya kusahau haiwi katikati ya swala (bali mwisho wake), na pale alikuwa anamfuata tu imamu wake. Na kama imamu alisujudu baada ya salamu basi katika sura hii Maamuna ana hali mbili:

1. Endapo hajui sehemu ambayo amesahau imamu wake katika swala hiyo basi atasimama na kumalizia

swala yake na hataleta sijda ya kusahau, (kwa sababu haimpati yeye hukumu ya kusahau kwa imamu wake.

2. Na kama alikuwepo pindi aliposahau imamu wake halafu imamu akasujudu baada ya salamu, basi ni wajibu juu yake kusujudu sijda ya kusahau baada ya salamu mwisho wa swala yake.

Swali la Pili: Hukumu ya mtu aliyekuja msikitini na hali ya kuwa ametanguliwa na rakaa moja katika swala ya rakaa nne, halafu imamu akasimama kwenda rakaa ya tano (kwa kusahau), je atamfuata imamu katika rakaa hiyo ya tano (kwa nia ya kukamilisha rakaa yake ya nne)?

Jawabu: Katika sura hii tunasema: Kauli yenye nguvu miongoni mwa kauli za Maulamaa ni kwamba anapewa khiyari (baina ya) kumfuata imamu rakaa ya tano na atakuwa amekamilisha swala yake, au kutomfuata imamu endapo amezidisha hata kama amepitwa na rakaa moja (bali) akae mpaka imamu arudi, na atakapomaliza imamu swala yake yeye atasimama ili kukamilisha.

- **Mfano:** Imamu ameswalisha swala ya rakaa nne Tashah-hud ya mwisho na akasimama kwenda rakaa ya tano na Maamuma nao wakamfuata, lakini kuna miongoni mwao ambao hawajui hukumu yake (kuwa haifai kuzidisha), au pia hawajui kwamba endapo imamu amezidisha rakaa katika swala yake haifai kumfuata. Katika hali hii ni wajibu juu yao kumjulisha imamu wakati atakapomaliza swala yake kwamba amezidisha rakaa moja, na wakati huo (imamu)

atasujudu sijda ya kusahau na kama umepita muda mrefu bila kumkumbusha (hukumu yake ni kama ifuatavyo):

- 1.** Kama Maamuma anajua hukumu yake (kuwa haifai kuzidisha) na anajua kuwa imam (wake) amezidisha rakaa (moja) na akamfuata basi swala yake itakuwa imebatilika na atalazimika kurejea swala upya.
- 2.** Ama yule asiyejua hukumu yake wala hajui kuwa imam amezidisha rakaa atasamehewa, kwa sababu ya ujinga na swala yake pamoja na swala ya imam wake ni sahihi.

Swali la tatu: Ni ipi hukumu ya Maamuma aliyesahau kusoma Surat Al-Faatiha ndani ya swala.

Jawabu: Mfano umeswali nyuma ya imam swala ya rakaa nne na katika moja ya rakaa ukasahau kusoma surat Al-Fatiha, basi utakamilisha swala yako pamoja na imam wako kwa sababu atakuwa amekutosheleza wewe na kusoma Surat Al-Faatiha kwa msimamo wa wale wenye kusema kuwa (kusoma) Surat Al-Faatiha ni wajibu (si nguzo), ama wale wanaoona kuwa (kuisoma kwake ni) nguzo basi atakapomaliza swala imam utasimama kuleta rakaa moja kamili, kwa sababu rakaa ambayo hukusoma ndani yake Surat Al-Faatiha itakuwa imebatilika, (kwa hiyo) utasimama ili kukamilisha swala yako kasha utaleta sijda ya kusahau baada ya salamu.

Swali la Nne: Nini hukumu ya mtu aliyezungumza ndani ya swala kwa kusahau?

Jawabu: Endapo mtu anaswali (sawa ni) imamu, maamuma au mwenye kuswali peke yake kisha akaongea maneno yasiyo husiana na swala (si Qur'an wala adhkaar n.k) kwa kusahau, basi hakuna juu yake sijda ya kusahau²¹, kwa kauli yake Allaah:

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

(Ewe Mola wetu Mlezi, Usituadhibu tukisahau au tukikosea²²).

---

²¹- Amesema Khatwiib As-sharbiiniy (Allaah amrehemu): **“Haibatiliki swala kwa maneno machache hali ya kuwa amesahau kuwa yupo ndani ya swala, au umemtangulia yeye ulimi wake (bila kukusudia), au hajui kuwa ni haramu (kuongea) ndani ya swala”.**

- Amesema sheikh ibn Baaz (Allaah amrehemu): **“Muislamu akiongea ndani ya swala kwa ujinga au kusahau haibatiliki swala yake kwa hilo, sawa ni swala ya faradhi au sunnah”.**

- Amesema sheikh ibn Uthaymin (Allaah amrehemu): **“Endapo mtu atafanya jambo la haramu kwa ujinga, kusahau, au kutenzwa nguvu hatopata madhambi, (mfano) mtu ameongea akiwa ndani ya swala hali ya kuwa hajui kwamba kuongea ndani ya swala ni haramu, swala yake ni sahihi”.**

²²- Surat Al-Baqara/286.

Swali la Tano: Ni ipi hukumu ya mtu aliyesoma Tashah-hud katika kisimamo (sehemu ya) Surat Al-Faatiha katika hali ya kusahau kisha akakumbuka²³?

Jawabu: Akiwa mtu amesahau katika swala yake akasoma Tashah-hud hali ya kusahau badala ya kusoma Surat Al-Faatiha. Hapa kuna hali mbili:

- 1.** Akiwa ameswali peke yake (atazingatiwa) kuwa ameacha nguzo miongoni mwa nguzo za swala na swala yake itakuwa imebatilika, kwa hiyo ataleta rakaa nzima (ili kukamilisha swala yake), na atasujudu sijda ya kusahau baada ya salamu.
- 2.** Je akiwa ni imamu atafanyaje? Tujaalie ni swala ya rakaa tatu, halafu akakumbuka akiwa katika Tashah-hud ya mwisho, kwa kuwa amekumbuka wakati ameshavuka sehemu ya (Surat Al-Faatiha) bila kuisoma, basi rakaa hiyo itakuwa imebatilika, itamlazimu asimame kuswali rakaa nyingine. Lakini sehemu inayohitaji ufafanuzi zaidi ni pale imamu atakapoinuka kulipa rakaa je maamuma atafanyaje?

---

²³- Kama mtu amesahau nguzo katika swala (mfano rukuu n.k) akikumbuka wakati yupo katika nguzo kama hiyo kwenye rakaa nyingine basi rakaa hiyo (ambayo ndani yake alisahau nguzo) hatoizingatia, na akikumbuka kabla ya kufika kwenye nguzo kama hiyo kwenye rakaa inayofuata atarudi kuitekeleza nguzo hiyo, na katika hali zote mbili atasujudu sijda ya kusahau baada ya salamu. Wallaahu a'lam.

Jawabu: Katika hali hii maamuma hatomfuata imamu wake kwa sababu kwake yeye hiyo itakuwa ni rakaa ya nne hali ya kuwa hiyo ni swala yenye rakaa tatu (maghrib), na lau kama atamfuata imamu wake kwa kujua basi swala yake itakuwa imebatilika, kwa hiyo ni wajibu wake akae chini kwa nia ya kumkhalifu imamu wake kisha akamilishe swala yake, au amsubiri imamu wake ili atoe salamu pamoja naye na kwa sababu katika sura hii imamu ataleta sijda ya kusahau baada salamu basi naye atamfuata.

Swali la sita: Je afanye nini imamu akiwa amekumbuka kuwa hana udhu hali ya kuwa yupo katika sijda?.

- Sura yake ni kuwa imamu amesujudu pamoja na maamuma wake, je apige takbiira kisha anyanyuke au afanyeje?

Jawabu: Hapana (asipige takbiira), jambo hilo halifai kwake kwa sababu hayuko twahara na swala yake imeshabatilika, kwa hiyo atanyanyuka bila takbiira na atamtanguliza mtu (niaba yake) naye atapiga Takbiira na kukamilisha swala, na akikosekana wa kumtanguliza atawaambia: **[kamilisheni swala yenu]** na hapo kila mmoja atakamilisha swala peke yake.

Swali la saba: Ni ipi hukumu ya mtu ambaye ni wajibu wake kusujudu sijda ya kusahau kisha hakisujudu, ima kwa kutojua au kwa makusudi, na yule iliyemtokea hali hiyo akiwa ni imamu.

- **Mfano:** Imamu ameswalisha akaacha jambo la wajibu mfano: (**Samia'llaahu liman hamidah** n.k) ikamlazimu yeye kuleta sijda ya kusahau kabla au baada ya salamu²⁴, kisha akatoa salamu bila kuleta sijda ya kusahau kwa kudhanja kuwa si wajibu.

Jawabu: Akiwa maamuma anajua kuwa imamu ameacha (jambo la) wajibu katika swala basi ataleta sijda ya kusahau, na pia imamu atakapokumbuka ni wajibu wake kuleta sijda ya kusahau hata kama ilikuwa ailete sijda hiyo kabla ya salamu basi ataleta (hivyo hivyo) baada ya salamu.

Na akiwa imamu na maamuma wote wameondoka bila kuleta sijda ya kusahau swala yao ni sahihi, lakini yule aliyejua kisha hakuleta sijda ya kusahau atapata madhambi na swala yake ni sahihi²⁵.

---

²⁴- Rejea (Uk. 20) **"wakati gani utasujudu kabla au baada ya salamu?"**.

²⁵- Amesema ibn Qudama (Allaah amrehemu): **"Endapo mtu amesahau kuleta sijda ya kusahau na akakumbuka akiwa bado yuko msikitini na kabla ya kupita muda mrefu basi atasujudu, ni sawa ameongea au hajaongea, hivi ndivyo anavyosema imamu Malik, Al Auzaai'y, Shaafi' na Abu Thaur (Allaah awarehemu):"**.

- Amesema sheikh ibn Uthaymin (Allaah amrehemu): **"Akikumbuka baada ya muda mchache atasujudu na ukipita muda mrefu hatosujudu, mfano akikumbuka baada ya kutoka msikitini basi hatorudi msikitini wala hatosujudu sijda ya kusahau²⁵"**.

- Lakini Ibn Taymiyyah na ibn Baaz (Allaah awarehemu) wanaona kwamba ataleta sijda ya kusahau hata kama baada ya kupita muda mrefu²⁵.

Swali la nane: Nini hukumu ya mtu ambaye ameinuka katika rukuu (sawa) ni imamu, maamuma au mwenye kuswali peke yake, akasema (**Allaahu Akbar**) badala ya kusema (**Samiallaahu liman- hamidah**), halafu akasema (**Samiallaahu liman hamidah**) akiwa tayari amesimama?.

Jawabu: Tunasema: mtu huyu ameleta dhikri (**Samiallaahu liman- hamidah**) katika isiyo kuwa mahala pake, na kabla ya hapo alizidisha dhikri nyingine aliposema (**Allaahu Akbar**), kwa hiyo ni wajibu wake kuleta sijda ya kusahau baada ya salamu.

Swali la tisa: Imamu ameswalisha kimyakimya mpaka mwisho katika swala ambayo anatakiwa kudhihirisha (kisomo) mfano: maghrib n.k, kisha maamuma wakasema: (**Umeswalisha bila kudhihirisha kisomo**), akajibu: (kudhihirisha kisomo na kuficha ndani ya swala ni sunnah).

Jawabu: Swala yake ni sahihi na jawabu lake ni sawa. Na vilevile ikitokea (amedhihirisha) katika swala ya kuficha mfano (adhuhuri), pia swala yake ni sahihi, lakini haitakiwi kwa imamu kukusudia kudhihirisha katika swala ya kuficha, au kuficha katika swala ya kudhihirisha, kwa sababu hilo linapelekea kwenye fitna na fujo msikitini na jambo hilo halifai, kwa sababu mwenye kuacha sunnah hiyo anaingia kwenye bidaa. Tunamuomba Allaah afya na salama.

Swali la kumi: Je afanye nini mtu ambaye ameswali rakaa tano katika swala ya rakaa nne na hakukumbuka ila akiwa katika Tashah-hud (tahiyyaat) ya mwisho?.

Jawabu: (Akikumbuka wakati yupo katika Tashah-hud) ni wajibu wake kusujudu sijda ya kusahau baada ya salamu. Na kama amekumbushwa baada ya salamu basi ataleta (sijda ya kusahau) kisha atatoa (tena) salamu na swala yake ni sahihi.

(Hapa) tutaongeza jambo lingine:

Akijua kwamba amezidisha (rakaa) ya tano hali ya kuwa amesimama au yupo kwenye rukuu ataiacha rakaa hiyo na atakaa kusoma Tashah-hud halafu atatoa salamu, kisha atasujudu (sijda ya kusahau) baada ya salamu na swala yake ni sahihi, na pia atafanya hivyo akiwa amesimama kwenda rakaa ya nne katika (swala ya) maghrib, au rakaa ya tatu katika (swala ya) Al-fajr, au swala ya sunnah ya rakaa mbili, ataiacha rakaa iliyozidi na atakaa kusoma Tashah-hud halafu atatoa salamu, kisha atasujudu (sijda ya kusahau) baada ya salamu.

Swali la kumi na moja: Msafiri (ameruhusiwa) kupunguza swala (za rakaa nne), lakini endapo alisimama kwenda rakaa ya tatu kwa kusahau je itamlazimu yeye kurudi au atakamilisha (kwa kuleta rakaa ya nne)?

Jawabu: Amesema sheikh Ibn Utaymiin (Allaah amrehemu) kuhusu jambo hili: [Usahihi ni kwamba arudi (katika Tashah-hud), kwa sababu yeye aliingia katika swala kwa nia ya kuswali rakaa mbili basi aswali rakaa mbili na wala asizidishe, na atasujudu (sijda ya kusahau) baada ya kutoa salamu²⁶].

---

²⁶- Angalia kitabu: [As-sharhul Mumti' (Juzuu ya 3, Ukurasa wa 344)].

Swali la kumi na mbili: Mtu anaswali swala za usiku (Taraweih au Tahajjud), na swala ya usiku ni rakaa mbili mbili, halafu akasimama kwenda rakaa ya tatu kwa kusahau, je itamlazimu yeye kurudi (kukaa tahiyyaat)?

Jawabu: Amesema sheikh Ibn Uthaymiin (Allaah amrehemu): [Atarudi (kukaa) na kama hakurudi swala yake imebatilika, kwa sababu atakuwa amekusudia kuzidisha, na Mtume (Swala na Salamu Zimuendee) amesema: **[Swala ya usiku ni rakaa mbili mbili²⁷]**, kwa ajili hiyo amesema imamu Ahmad (Allaah amrehemu) ya kwamba: **[Akisimama katika swala ya usiku kwenda rakaa ya tatu ni kama vile mtu aliyesimama kwenda rakaa ya tatu katika swala ya Al-fajri]**, anakusudia: akiwa hakurudi (kukaa Tashah-hud) swala yake itakuwa imebatilika, lakini imevuliwa katika hukumu hii swala ya witri, kwa sababu inajuzu kwa mtu kuswali (kwa kuunganisha) zaidi ya rakaa mbili, na kwa kujengea juu ya kauli hii akiwa mtu ameingia katika swala ya witri kwa nia ya kwamba ataswali rakaa mbili kisha atatoa salamu halafu atakamalisha rakaa ya tatu, lakini akasahau na akasimama kwenda rakaa ya tatu kwa kuunganisha, tutamwambia: kamilisha rakaa ya tatu kwa sababu swala ya witri inajuzu kuunganisha zaidi ya rakaa mbili²⁸].

---

²⁷- Hadithi hii ameipokea imamu Ahmad katika Musnad, Abu Daud, Tirmidh, Nasaai, Ibn Majah na ameisahihisha sheikh Albani katika **[Silsila Sswahiiha: (Juzuu ya 5, Ukurasa wa 551) namba: (1919)]**.

²⁸- **[As-sharhul Mumti': (Juzuu. 3, Ukurasa. 344)]** chapa ya Ibnul Jauziy.

Na iliyo sahihi miongoni mwa kauli za maulamaa ni kwamba akiwa ni imamu halafu akakumbushwa kuwa amezidisha katika isiyo kuwa swala ya witri atarudi (katika tashah-hud), na atakamilisha swala yake kisha atasujudu (sijda ya kusahau) baada ya salamu.

Swali la kumi na tatu: Imamu anaswalisha swala ya Taraweih akasimama kwenda rakaa ya tatu kwa kusahau na maamuma hawakumwambia, kisha akakaa Tahiyyaat katika rakaa ya tatu, akasoma (tashah-hud) na akatoa salamu, kisha wakamwambia, je afanye nini?

Jawabu: Atasujudu sijda ya kusahau baada ya salamu na swala yake ni sahihi. Na endapo (atongeza rakaa moja) ili ziwe rakaa nne kwa kujengea kauli ambayo imezidiwa nguvu ya wale wenye kujuzisha katika swala ya usiku kuswali rakaa nne (kwa kuunganisha), pia tunamwambia swala yako si sahihi. Kisha wewe uliswali rakaa ya tatu kwa kusahau na wala huku wan a nia (ya kuswali rakaa nne), kwa hiyo kitendo chako hicho si sahihi.

Allaah aweke Taufiq na Qabuli katika amali yangu hii.

**Pongwe Tanga,
Tanzania.**

0715-263253
shayhat033@gmail.com